

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, БІОЕТИКИ ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**НАРАДИ-СЕМІНАРУ
ЗАВДУВАЧІВ КАФЕДР (КУРСІВ) СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ
ФАКУЛЬТЕТІВ ЗВО УКРАЇНИ**

**«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ І
АСПРАНТІВ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В КОНТЕКСТІ
ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН»**

16 січня 2020 року

М. ЗАПОРІЖЖЯ - М. КИЇВ

Редколегія:

Утюж І. Г. – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ, доктор філософських наук, професор;

Мегрелішвілі М. О. – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

Касаткіна К. А. – викладач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ.

Збірник матеріалів наради-семінару завідувачів кафедр (курсів) соціогуманітарних дисциплін медичних та фармацевтичних факультетів ЗВО України «Шляхи підвищення якості підготовки студентів і аспірантів медичних університетів в контексті викладання соціогуманітарних дисциплін». – Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 112 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

ЗМІСТ

1. МІСЦЕ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ

<i>Утюж І. Г., Спиця Н. В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАПОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	6
<i>Васильєва І. В., Нечушкіна О. В.</i> ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ, СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ КАДРІВ.....	9
<i>Бідзіля П. О., Дідик С. С.</i> З ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	13
<i>Білецька Л. В.</i> АКсіОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	17
<i>Вергелес К. М., Куліш П. Л., Школьнікова Т. Ю., Вергелес Т. М.</i> РЕФОРМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ТРАНСФОРМАЦІЇ ЇЇ ЗМІСТУ.....	20
<i>Жадько В. А.</i> ПРОВІДНА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	22
<i>Звягіна Г. О.</i> «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.....	26
<i>Іванова К. А., Балабай Я. В., Кулакова О. М.</i> ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ (ОГЛЯД ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ)....	28
<i>Іванова К. А., Садовніков О. К.</i> СОЦІОГУМАНІТАРНА ОСВІТА – ВИХОВАННЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ.....	30
<i>Кірієнко С. В.</i> ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК У КОНТЕКСТІ РІВНІВ НАУКОВОСТІ.....	33
<i>Кудин О. О.</i> БІОЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ІСЛАМСЬКОЇ ЕТИКИ.....	36
<i>Мегрелішвілі М. О.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ".....	39

Отже, респонденти, які самовільно припинили прийом препаратів демонструють достатньо високий рівень довіри лікарю, що безпосередньо здійснює лікування та спеціалісту-медику з науковим ступенем та званням. Необхідно відзначити, що родина та родичі також користуються значною довірою респондентів у питаннях, пов'язаних із здоров'ям. Ймовірно, основна проблема може полягати у недоліках комунікативних компетенцій лікарів, їх вміння логічно і дохідливо пояснити та аргументовано довести необхідність завершення лікування, виконання медичних приписів. Ця гіпотеза буде перевірена у процесі подальшого дослідження означеної проблеми. Але саме від соціально-гуманітарних компетенцій лікаря залежить ефективність його впливу на стиль життя, поведінку пацієнта.

Література:

1. Кремень В.Г. Чому ми бідні, якщо такі освічені? / Дзеркало тижня. Інформаційно-аналітичний щотижневик. – № 6 (202) 21 лютого 2015. – С. 13.
2. Vasylieva I., Tserhmister Ya. Honor Mercy Glory / International Sceintific Journal Fundamental and Applied Researhes in Practice of Leading Schools. – 2016. – 4 (16). – P. 3-19.
3. Ясперс К. Философская вера // Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994. – С. 496-505.
4. Wulff H.R. Philosophy of medicine: an introduction. – Oxford: Blackwell, 1990.

З ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Бідзіля П. О., Дідик С. С.

Запорізький державний медичний університет

Національно-патріотичне виховання студентської молоді має особливе значення для України як зовсім молодій державі. Слід враховувати, що в попередній період існування українського народу формувався радянський патріотизм як протиположність будь-яким проявам надання йому якогось національного забарвлення. Також на студентську молодь сильний вплив має старше покоління, виховане якраз на радянському патріотизмі. В цьому *актуальність* проблеми. В університеті її вирішення здійснюється в діалектичній єдності безумовних попередніх досягнень з потребами національної форми державності.

Основний зміст національно-патріотичного виховання, визначений «Концепцією гуманітарної освіти та виховної роботи в Запорізькому державному медичному університеті» [1], яка містить конкретні заходи з реалізації національно-патріотичного виховання студентів. Головним суб'єктом її реалізації є створена ще у 2008-му році рада з гуманітарної освіти та виховної роботи. Її членами переважно є представники професорсько-викладацького складу кафедр гуманітарного профілю, а основне ядро становлять члени кафедри суспільних дисциплін. Очолоє раду з моменту її створення доц. Бідзіля П. О.

Для надання національно-патріотичному вихованню цілеспрямованого світоглядного змісту членами ради за цей період розроблені відповідні матеріали. Це наукові монографії: «Мова як соціально-духовне явище» [2]; «Патріотизм як духовний феномен і спосіб життєдіяльності людини» [3]; «Тарас Шевченко: поет, філософ, мудрець (До 200-ліття з дня народження)» [4]; методичні рекомендації: «Психолого-педагогічна робота з групою (для кураторів груп та відповідальних за земляцтва)» [5]; «Формування громадянської свідомості: соціологічний аналіз» [6]; «Соціологічне опитування як засіб вивчення пізнавальних здібностей студентів» [7]; «Журнал куратора» [8]; «Методичні рекомендації для заступників завідувача кафедри ЗДМУ з виховної роботи» [9] та ін. В останніх двох визначені повноваження, права та обов'язки усіх структурних підрозділів ВНЗ, що забезпечують виховну діяльність. Всі матеріали підготовлені членами ради за участі зав. кафедри суспільних дисциплін проф. Утюж І. Г. та зав. кафедри культурології та українознавства проф. Турган О. Д.

Питання, пов'язані зі станом національно-патріотичного виховання, щорічно заслуховуються на вченій раді університету та вчених радах факультетів. Посилилась увага до викладання соціально-гуманітарних дисциплін як одного з найважливіших напрямків національно-патріотичного виховання. Завдяки ректору збережені колективи цих кафедр. Потужним стимулом для активізації роботи в цьому напрямку є оцінка діяльності кураторів на рівні 50 балів при підведенні щорічного рейтингу, вручення почесних грамот кращим кафедрам і куратором, чого раніше не було.

Звичайно, велика увага приділяється викладанню всього циклу суспільно-гуманітарних дисциплін, оскільки саме вони найбільше формують світоглядно-гуманістичну та національно-патріотичну свідомість та відповідні їй почуття. Гуманітарні кафедри отримали можливість значно розширити свій вплив на свідомість студентства завдяки введенню до навчальних програм курсів за вибором. Це дало можливість значній кількості студентів обирати ті з них, які якраз і формують систему цінностей. Крім того, зазначені кафедри систематично впродовж багатьох років організовують проведення дискусій на філософському, історичному, культурологічному клубах. Всі вони спрямовані на формування всебічно й гармонійно розвиненої особистості, що є завданням вищої освіти, визначеним відповідним законом. Що стосується історичного клубу, то його діяльність якраз і спрямована на формування історичної пам'яті як основи для вироблення національної ідеї. Тому навряд чи можна погодитись із тим, що в планах керівних державних органів є хибна ідея відносно того, чи залишити історію України в якості нормативного курсу в системі вищої освіти.

Враховуючи велику кількість іноземних студентів, належна увага приділяється формуванню у них поваги до культурної та духовної спадщини українського народу, його історії та традицій.

Відомо, що любов до своєї держави та народу складається із любові до рідного міста, навчального закладу, тому робиться все, щоб наші студенти

проникались цим почуттям. Не випадково наше студентське містечко – одне з найкращих в Україні.

Суттєвою складовою національно-патріотичного виховання, особливо в останні роки, є волонтерський рух. Започатковані різні його види, серед яких допомога воїнам АТО, ООС, сім'ям загиблих рідних у війні з РФ, дитячим будинкам, санаторію Великий Луг, ХОСПСУ Святого Миколая та ін. Не випадково, що минулого навчального року колектив медичного університету отримав диплом за друге місце на обласному огляді за волонтерську діяльність.

У нас є чим пишатися, тому наведемо декілька конкретних фактів:

1. Мова – це дім людського буття, голос народної душі. Саме таке її визначення маємо у творах видатних світових і вітчизняних мислителів. Університет перейшов на викладання навчальних дисциплін українською мовою як єдиною державною. Іноземні студенти вже третій рік на підготовчих курсах вивчають українську мову, так само проводяться з ними заняття на перших двох курсах. Проводяться університетські заходи з популяризації української культури (мистецькі вечори вшанування пам'яті відомих діячів, літературні читання, конкурси, диспути, олімпіади тощо).

2. Популяризації української мови сприяють проведені заходи. Так, кафедрою культурології та українознавства, кафедрами гуманітарного профілю, колективом університетської наукової бібліотеки з нагоди Дня української писемності були проведені заходи, що тривали не один тиждень, як це було раніше, а впродовж місяця. Ректорат визначив такий термін з метою посилення державотворчих і консолідаційних функцій української мови, її значущості у вихованні здобувачів вищої медичної освіти. Студенти медуніверситету традиційно взяли участь: у написанні ректорської контрольної роботи у формі диктанту з української мови для студентів першого курсу всіх факультетів на тему: «Рідна мова» за Василем Сухомлинським, ХІХ радіодиктанту національної єдності, флешмобі «ЗДМУ – територія української мови», проведено конкурс стіннівок. Студенти взяли участь у І етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу ім. Т. Г. Шевченка.

Місяць мови завершився красивим мовно-поетичним святом під гаслом «Вивчайте, любіть свою мову – як світлу Вітчизну свою».

3. За результатами міського огляду рік тому ветеранська організація медичного університету отримала грамоту за перше місце в патріотичному вихованні студентської молоді, і диплом за друге місце у волонтерському русі, до якого активно включилися і іноземні студенти.

4. На ХVІІІ-му обласному конкурсі творчості патріотичного спрямування «Спадщина – 2019», що відбулася 20 квітня 2019 р. у Запорізькому обласному музично-драматичному театрі ім. Магара В. Г., колектив ЗДМУ у номінації «Українська народна пісня» посів перше місце.

5. Із нагоди Дня Збройних сил України волонтерський колектив університету побував у гостях військовослужбовців 55-ої окремої артилерійської бригади «Запорізька Січ». В рідний університет студенти повернулися з грамотою командира військової частини, в якій зазначено:

«Ваша особиста підтримка зігриває серця бійців. Саме Вам, справжнім патріотам, ми присягаємось віддано служити та бути вірними присязі, яку склали на вірність українського народу».

6. Команда студентів «Лицарі медицини» взяла участь в обласному змаганні з настільної гри «100 років боротьби. Українська революція 1917-1921 рр.», де здобула друге місце, фактично перше після історичного факультету Класичного приватного університету. А у щорічному Всеукраїнському фестивалі по філософії, який проводився на базі ЗНУ, наша команда здобула перше місце.

7. Кафедрою медицини катастроф, військової медицини, анестезіології та інтенсивної терапії розроблений і впроваджений в освітньо-виховний процес елективний курс «Військово-патріотичне виховання студентської молоді».

8. Важливим напрямом національно-патріотичного виховання є інформування колективу медичного університету з питань Євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки. На першому практичному тренінгу в Україні (листопад 2019 р.) «Організація заходів безпеки, протидії та реагування на надзвичайні події на Сході України» за підтримки програми НАТО «Наука заради миру і безпеки», що проходив на базі Дніпровської обласної лікарні за співпраці з Гарвардською ініціативою, студент 5-го курсу Владислав Скоба, який брав участь у бойових діях, представляв університет як інструктор з надання першої медичної допомоги в університеті та навчальних закладах міста. З нагоди Міжнародного дня студента його визнано переможцем обласного конкурсу «Студент року – 2019» в номінації «Студент – патріот року».

Ректорат вважає пріоритетним у патріотичному вихованні студентів особистий приклад морально-етичної, громадсько-правової, науково-освітньої поведінки професорсько-викладацького складу університету.

Видатний педагог Ушинський К. Д. справедливо відзначав, що «дух навчального закладу живе не в стінах і не на папері, а в характерах більшості викладачів і звідти приходить у характери вихованців». Середовище ВНЗ виховує студентів у дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності, самобутності. Завдання професорсько-викладацького колективу полягає в тому, щоб слова «Україна», «Патріотизм» набували для студентів особливого сенсу, тобто сприймалися не лише розумом, а й серцем.

Література:

1. Концепція гуманітарної освіти та виховної роботи в Запорізькому державному медичному університеті / уклад. : П. О. Бідзіля, І. Г. Утюж, В. А. Жадько [та ін.]. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2016. – 64 с.

2. Жадько В.А. Мова як соціально-духовне явище: монографія / В. А. Жадько, П. О. Бідзіля. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. – 114 с.

2. Жадько В. А., Бідзіля П. О. Патріотизм як духовний феномен і спосіб життєдіяльності людини. – Навчально-просвітницьке видання. – ЗДМУ. – 2019. – 87 с.

3. Жадько В. А. Тарас Шевченко: поет, філософ, мудрець (До 200-ліття з дня народження) / В. А. Жадько. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2014. – 248 с.

4. Психолого-педагогічна робота з групою (для кураторів груп та відповідальних за земляцтва) // уклад. : П.О. Бідзіля, Ю.А. Ганошенко, В.А. Жадько [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ. – 2010. – 46 с.

5. Жадько В. А., Бідзіля П. О. Формування громадянської свідомості: соціологічний аналіз / В. А. Жадько, П. О. Бідзіля. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2013. – 75 с.

6. Жадько В. А., Бідзіля П. О. Соціологічне опитування як засіб вивчення пізнавальних здібностей студентів / Методологія навчально-освітнього виховання. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2012. – 60 с.

7. Журнал куратора / уклад. : П. О. Бідзіля, І. Г. Утюж, В. А. Жадько [та ін.]. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2019. – 80 с.

8. Методичні рекомендації для заступників завідувача кафедри ЗДМУ з виховної роботи / уклад. : П. О. Бідзіля, І. Г. Утюж, В. А. Жадько [та ін.]. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2019. – 83 с.

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Білецька Л. В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Вищий навчальний заклад – це ефективно та добре організоване соціальне середовище, у якому є всі можливості для реалізації різних методик та засобів впливу на особистість студента: соціальних, психологічних, педагогічних тощо. Тому навчальний процес в університеті необхідно розглядати не лише в фаховому аспекті, а в більш широкому контексті – як один із визначальних етапів процесу соціалізації (сім'я, школа, вуз). Суспільство давно визначило особливий статус для викладачів (педагогів) та лікарів. Першим воно надає право розвивати сутнісні характеристики особистості, а другим – довіряє своє здоров'я та життя. У такому розумінні викладацький колектив виступає як особлива соціальна група, яка в навчальному процесі скеровує діяльність студента на цілеспрямовану активність, саморозвиток, безперервну роботу над собою, формуючи певні компетенції. Інакше кажучи, активно та ефективно впливає на формування особистості, громадянина. Соціогуманітарна складова професійної освіти є невід'ємною частиною цього процесу. Дисципліни гуманітарного спрямування мають світоглядне значення та сприяють визначенню місця людини в світі, вибору лінії поведінки та мотивів діяльності. Гуманізм і гуманістичний аспект в процесі навчання та виховання до недавнього часу були аксіомами, непорушними началами вищої освіти. Проте, сьогодні об'єм гуманітарних дисциплін дуже скорочено. Інтенсивно пропагується думка, що у вузах потрібно обмежитися лише блоком спеціальних навчальних предметів, спрямованих виключно на професійні інтереси